

VAIKO TEISIŲ MOKYMAI PER ŽAIDIMĄ

Rita Česonienė

Ginta Bičiukienė

Elektrėnai, 2009

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija vaikams garantuoja teisę ir galimybę ugdytis sveikatą stiprinančioje aplinkoje. Sveikatą lemia ne tik žinios, bet ir vertybinės nuostatos bei kasdienio gyvenimo įgūdžiai.

Vaiko ir žmogaus teisės – principinės nuostatos

Vaiko ir žmogaus teisės

Vaiko teisės – tai tos pačios žmogaus teisės, tačiau jos nagrinėjamos kaip atskira teisių grupė dėl to, kad vaikams reikia ypatingos globos ir apsaugos.

Vaiko ir žmogaus teisės

Vaiko ir žmogaus teisės priklauso kiekvienam žmogui – tiek vaikui, tiek suaugusiam – visame pasaulyje, nesvarbu, kur žmogus gyvena, kokia jo tautybė, odos spalva, religija, kokia kalba jis kalba, kaip jis atrodo, kas yra jo tėvai ir t.t.

Šių teisių negalima padovanoti, atimti, įgyti ar pan. – jos yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis ir priklauso mums vien todėl, kad mes gimėme žmonėmis.

Vaiko ir žmogaus teisės

Vaiko ir žmogaus teisių koncepcijos pagrindas - dvi pagrindinės vertybės:

Žmogaus orumas

Lygiateisiškumas

Laisvė, pagarba kitiems,
pakantumas, teisingumas,
atsakomybė,
nediskriminuojantis požiūris

Vaiko ir žmogaus teisės

- Vaiko ir žmogaus teisės neatskiriamos
- Vaiko ir žmogaus teisės yra priklausomos viena nuo kitos ir susijusios viena su kita
- Vaiko ir žmogaus teisės yra universalios

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija

- 1919 m. mokytoja iš Anglijos E.Jebb įsteigia „Gelbėkit vaikus“ fondą. 1920 m. Ženevoje įkuriamas tarptautinis “Gelbėkit vaikus” Aljansas, šiuo metu jungiantis 27 organizacijas visame pasaulyje.
- 1924 m. Ženevos Vaiko teisių deklaracija - apibrėžiamos vaiko teisės į materialinį aprūpinimą, dvasinį vystymąsi, išskirtinę pagalbą nelaimės atveju, laisvę nuo ekonominio išnaudojimo ir socialiai atsakingą ugdymą.
- 1959 m. Jungtinių Tautų Vaiko teisių deklaracija, kurioje pripažįstamos vaiko nediskriminacijos teisė, teisė į vardą ir pilietybę. Pabrėžiamos vaiko teisės į mokslą, sveikatos apsaugą ir specialią apsaugą.
- 1979 m. Jungtinės Tautos paskelbia 1979-uosius Tarptautiniais vaiko metais ir numato parengti oficialų dokumentą - Vaiko teisių konvenciją.
- 1989 m. lapkričio 20 d. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja priima Vaiko teisių konvenciją.
- Lietuva ratifikavo Konvenciją 1995 m.

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija – svarbiausias vaiko teisių dokumentas. Tai pirmasis dokumentas, įvardijęs ir įtvirtinęs vaiko dalyvavimo teisę, įpareigojančią žmones išklausyti ir gerbti vaiko nuomonę, paisyti jos priimant vaikui svarbius sprendimus; kurti pasaulį vaikams bendradarbiaujant su vaikais.

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija

Pagrindiniai Vaiko teisių konvencijos principai

Nediskriminacija (2 str.)

Vaiko teisė gyventi ir vystytis (6 str.)

Svarbiausia – vaiko interesai (3 str.)

Vaiko teisė išsakyti savo nuomonę ir būti išklausytam (12 str.)

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija

Vaiko teisių konvencija yra unikali, kadangi:

- § ji yra **bendra ir išsami**, užtikrinanti vaiko pilietines, politines, ekonomines, socialines ir kultūrinės teises.
- § ji yra **universali**, taikoma visiems vaikams visose situacijose bet kuriame pasaulio kampelyje.
- § ji yra **besąlygiška**, nes net vyriausybės, turinčios ribotus išteklius, skatinamos imtis veiksmų, kad būtų apsaugotos vaiko teisės.
- § ji yra **holistinė**, tvirtinanti, kad visos teisės yra vienodai svarbios, nedalomos ir tarpusavyje susijusios.

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija

- Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija – tai vadovas tėvams ir pedagogams, tiksliai nurodantis, ko reikia vaikui, kad jis augtų sveikas, vystytųsi ir būtų laimingas.
- Konvencija užtikrina pagrindines vaiko žmogaus teises. Tai yra:
 - išlikimas/gyvenimas;
 - vaiko potencialo visapusiškas ir pilnutinis išsivystymas;
 - apsauga nuo smurto, tame tarpe ir nuo fizinių bei kitų žeminančių bausmių;
 - teisė išreikšti savo nuomonę ir būti išgirstiems.
- Išvardinti standartai gali būti įgyvendinti tik tuo atveju, jeigu yra įgyvendinamos ir tėvų teisės bei tėvai gauna tinkamą valstybės paramą. Vienas iš tėvų poreikių – poreikis gauti informaciją bei paramą, susijusią su vaiko augimu ir vystymusi bei tėvyste.

Vaiko ir žmogaus teisės

- Šiuolaikiniame pasaulyje vaiko ir žmogaus teisių supratimas ir žinojimas yra atsakingos visuomenės požymis.
- Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija yra tas dokumentas, kuris rūpinasi vaiku, šeima, mūsų teise į apsaugą, meilę, draugystę, saugumą ir laimę. Konvencija ir vaiko teisės priklauso kiekvienam vaikui, nesvarbu, kur jis gyventų, ką veiktų, kokia kalba kalbėtų, kokios tautybės ar odos spalvos būtų, kas yra jo tėveliai

Vaiko ir žmogaus teisės

Be to, Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija „nori“, kad kiekvienas vaikas jaustųsi laimingas ir įvertintas, ir kad rūpintųsi pasauliu ir aplinkiniais. Mūsų teisės ne tik saugo mus ir siekia kurti mums saugų, laimingą ir orų gyvenimą, tačiau taip pat įpareigoja gerbti kitus žmones ir nepažeisti jų teisių. Tai reiškia, kad turėdami teises, kartu įgyjame ir atsakomybę už tai, kaip elgiamės su kitais žmonėmis, su mūsų aplinka, kaip bendraujame su kitais, kaip rūpinamės savo valstybe ir pan.

Vaiko ir žmogaus teisės

Tam, kad vaikai teisingai suprastų savo teises ir Konvencijos tekstą, būtina tinkamai vaikus mokyti ir auklėti. Vaikams reikia tinkamai paaiškinti ir kartu su jais aptarti, ką reiškia smurtas, asmens nuomonė, kaip ji turi būti išreikšta, ką reiškia žmogaus orumas ir kitos teisės. Už kiekvienos teisės formuluotės slepiasi tam tikra atsakomybė, kurią vaikui būtina išaiškinti.

Palinkėjimas

Pagarbos žmogaus teisėms,
platesnių pažiūrų, tikrosios laisvės
ir geresnio pasaulio, kuriuo rūpintis
yra kiekvieno iš mūsų teisė ir
pareiga